

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z powództwa J.O.
przeciwko "O." Spółce Akcyjnej w W.
o zadośćuczynienie i odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 grudnia 2016 r.,
skargi powódki o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku
Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w N.
z dnia 23 października 2015 r., sygn. akt IV Pa .../15,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Powódka J. O. domagała się zasądzenia od strony pozwanej „O.” S.A. w W. kwoty 11.000 zł tytułem zadośćuczynienia za rozstrój zdrowia wywołany mobbingiem oraz kwoty 61.000 zł tytułem odszkodowania.

Sąd Rejonowy w N., wyrokiem z 3 lutego 2015 r., oddalił powództwo J.O. przeciwko „O.” S.A. w W. o zadośćuczynienie i odszkodowanie (pkt I) oraz zasądził od powódki J.O. na rzecz pozwanego „O.” S.A. w W. kwotę 2.751 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II).

Sąd Rejonowy ustalił, że powódka była zatrudniona w pozwanej Spółce od 1 września 1979 r. do 31 sierpnia 2010 r. w pełnym wymiarze czasu pracy, początkowo w charakterze kelnera, a następnie na stanowisku gospodarz sali restauracyjnej w hotelu „M.”. Do rozwiązania z nią umowy o pracę doszło w

trybie wypowiedzenia, z przyczyn nie dotyczących pracowników, wskutek likwidacji zajmowanego przez nią stanowiska pracy. Powódka nie odwołała się od tego wypowiedzenia do sądu pracy. Od chwili rozwiązania stosunku pracy powódka nie wszczynała przeciwko pozwanemu pracodawcy żadnych postępowań przed sądem pracy, których przedmiotem byłyby roszczenia tego samego rodzaju, z jakimi wystąpiła w niniejszej sprawie. Natomiast z doniesień powódki prowadzone były postępowania karne w sprawach: kradzieży mienia, złośliwego nękania powódki, znęcania się psychicznego nad powódką, narażenia jej na zarażenie wirusem HIV, narażenia powódki na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu oraz w sprawie gróźb karalnych kierowanych pod adresem powódki (w sprawach tych odmawiano wszczęcia dochodzenia albo postępowanie przygotowawcze umarzano).

Ze względu na to, że ze skutkiem na 31 sierpnia 2010 r. rozwiązano z powódką stosunek pracy, Sąd Rejonowy przyjął, że bieg terminu przedawnienia roszczeń powódki wobec pracodawcy upłynął najpóźniej 1 września 2013 r. Tymczasem powódka wniosła pozew w rozpoznawanej sprawie dopiero 11 sierpnia 2014 r. Sąd Rejonowy uznał, że skoro powódka w ciągu 3 lat od chwili wymagalności jej roszczeń (o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu mobbingu) nie wystąpiła przeciwko pozwanemu do sądu pracy z żądaniem zapłaty dochodzonych świadczeń, a pozwany w toku postępowania podniósł zarzut przedawnienia tych roszczeń, to – niezależnie od ich merytorycznej zasadności – uległy one przedawnieniu, a więc nie mogły być już skutecznie dochodzone przed sądem. W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Od wyroku Sądu Rejonowego w N. apelację wniosła powódka, zaskarżając wyrok w całości i wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania za obie instancje według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w N., wyrokiem z 23 października 2015 r., oddalił apelację

i zasądził od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 1.350 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd odwoławczy uznał apelację powódki za całkowicie bezzasadną. Sąd przyjął, że Sąd Rejonowy poczynił prawidłowe ustalenia dotyczące wszystkich istotnych dla sprawy okoliczności. Ustalenia te znajdują potwierdzenie w materiale dowodowym zebranym w sprawie, a ich ocena została dokonana prawidłowo i wszechstronnie. Odnosząc się do zarzutów naruszenia prawa materialnego, co do niezastosowania w sprawie przepisów prawa cywilnego o przedawnieniu, Sąd Okręgowy przypomniał, że pełnomocnik powódki – w piśmie z 21 listopada 2014 r. – sam podał, że przedmiotowa sprawa nie jest sprawą cywilną. Powódka słuchana informacyjnie przed Sądem Rejonowym podała, że domaga się zadośćuczynienia za rozstrój zdrowia oraz odszkodowania za różnicę między jej wynagrodzeniem otrzymywanym od strony pozwanej a wysokością otrzymywanej renty. Wobec tego zarówno z pozwu, jak i z informacji uzyskanych w trakcie wysłuchania informacyjnego powódki wynikało jednoznacznie, że dochodzone przez nią roszczenia mają charakter pracowniczy, podstawą faktyczną tych roszczeń jest stosowany wobec niej (według jej twierdzeń) mobbing, a podstawą prawną art. 94³ k.p., całościowo regulujący, według Sądu odwoławczego, odpowiedzialność pracodawcy w związku z działaniami o charakterze mobbingu. Tym samym do roszczeń powódki należy zastosować trzyletni termin przedawnienia, właściwy dla roszczeń ze stosunku pracy. Nie mają znaczenia w przedmiotowej sprawie inicjowane przez powódkę liczne postępowania karne, albowiem nie miały one wpływu na przerwanie biegu terminu przedawnienia. Dlatego też Sąd odwoławczy stwierdził, że roszczenie dotyczące zadośćuczynienia jest spóźnione.

Odnosząc się do roszczenia o odszkodowanie, Sąd Okręgowy zaaprobował ustalenia Sądu pierwszej instancji, że to nie powódka rozwiązała stosunek pracy z pozwaną Spółką z powodu mobbingu, tylko pracodawca rozwiązał z nią umowę o pracę w trybie wypowiedzenia z przyczyn niedotyczących pracowników wskutek likwidacji zajmowanego przez nią stanowiska pracy. Dla skuteczności roszczeń odszkodowawczych niezbędne

jest natomiast, w myśl art. 94³ § 4 k.p., aby to pracownik wskutek mobbingu rozwiązał umowę o pracę i tylko w takiej sytuacji ma on prawo dochodzić od pracodawcy odszkodowania w wysokości nie niższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę. Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd Okręgowy oddalił apelację.

Powódka, reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła 20 stycznia 2016 r. skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w N. z 23 października 2015 r., zarzucając zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego przez przyjęcie, że „strona pozwana ponosi odpowiedzialność wyłącznie z przepisów Kodeksu pracy” i tym samym roszczenie powódki jest przedawnione, bez rozważenia, że w danym wypadku mogła ona dochodzić odszkodowania jedynie na podstawie odpowiedzialności deliktowej z art. 415 i 430 k.c., a zadośćuczynienia na podstawie art. 445 k.c.

Pełnomocnik skarżącej wniósł o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Okręgowego kończącego postępowanie w sprawie, skoro Sąd ten nie wypełnił swej roli w postępowaniu odwoławczym i przez jego wydanie powódce została wyrządzona szkoda w dochodzonej w pozwie wysokości, a z racji jej wielkości, skarga kasacyjna jest niedopuszczalna, oraz o wstrzymanie wykonalności wyroków Sądów obu instancji w zakresie zasądzonych kosztów postępowania dla strony pozwanej do czasu rozpoznania przedmiotowej skargi. Ponadto wniósł o wyznaczenie rozprawy w sprawie.

W piśmie uzupełniającym skargę, po wezwaniu do uzupełnienia braków formalnych, pełnomocnik powódki wyjaśnił, że odnośnie do wezwania o przytoczenie jej podstaw wraz z uzasadnieniem, to podstawa ta została podana w skardze i dotyczy pominięciem przepisów traktujących o odpowiedzialności deliktowej, a mianowicie art. 415 i art. 430 k.c. co do odszkodowania, zaś w zakresie zadośćuczynienia art. 445 k.c. przy braku przedawnienia z art. 442 k.c. Wyjaśnił także, że poniesiona przez skarżącą szkoda, związana z wydaniem niezgodnego z prawem wyroku, wypływa wprost z różnicy między otrzymanym świadczeniem z ubezpieczenia społecznego a wielkością ostatniego wynagrodzenia, jak to zostało przedstawione w treści pozwu. Pełnomocnik

powódki podniósł, że z racji ogólnej wielkości dochodzonego roszczenia, wyrok Sądu Okręgowego w N. nie mógł być zaskarżony w innym trybie, np. skargi kasacyjnej, stąd podtrzymuje skargę na niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia.

Pełnomocnik skarżącej wniósł również o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu według norm przepisanych i o zwolnienie powódki z obowiązku uiszczenia opłaty od skargi z uwagi na jej złą sytuację majątkową.

W skardze została oznaczona wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 72.000 zł, co odpowiada wartości przedmiotu sporu i wartości przedmiotu zaskarżenia w prawomocnie zakończonym postępowaniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c., można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Jak z tego wynika, skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, przysługującym tylko wtedy, gdy zmiana lub uchylenie tego orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. W związku z tym skarga jest dopuszczalna, gdy strona wykaże, że skorzystała ze wszystkich dostępnych środków procesowych lub że środki te nie przysługiwały i nie przysługują jej w tej sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2006 r., III CNP 23/05, OSNC 2006 nr 7-8, poz. 140). Elementem konstrukcyjnym skargi jest wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, a ponadto – gdy skargę wniesiono na podstawie art. 424¹ § 2 k.p.c. – że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi, mimo że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych. Zgodnie z art. 424⁸ k.p.c. skarga

podlega odrzuceniu, jeżeli zmiana zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych była lub jest możliwa albo jeżeli nie zachodzi wyjątek, o którym mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c.

Wniesiona w imieniu powódki skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w N. z 23 października 2015 r., wydanego w sprawie o zadośćuczynienie i odszkodowanie z tytułu mobbingu, jest niedopuszczalna przede wszystkim z tej przyczyny, że możliwe i dopuszczalne było wniesienie od zaskarżonego wyroku skargi kasacyjnej. W prawomocnie zakończonym postępowaniu powódka domagała się odszkodowania i zadośćuczynienia w łącznej kwocie 72.000 zł. Pozew wniosła do Sądu Okręgowego Wydziału Cywilnego (k. 1 akt IV Pa .../15), jednak został on przekazany zarządzeniem przewodniczącego do Wydziału Pracy Sądu Okręgowego (k. 55 akt IV Pa/15), a następnie postanowieniem Sądu Okręgowego Wydziału Pracy do Sądu Rejonowego Wydziału Pracy (k. 66 akt IV Pa .../15), przy czym postanowienie o przekazaniu sprawy do Sądu Rejonowego Wydziału Pracy nie zostało zaskarżone przez powódkę (choć przysługiwało od niego zażalenie), co więcej, jej pełnomocnik wniósł o zwrot uiszczanego „wpisu od pozwu” (k. 76 akt IV Pa .../12), powołując się na to, że skoro sprawa nie jest cywilna, powódka nie ma obowiązku uiszczenia opłaty od pozwu. Sprawa była zatem prowadzona jako sprawa ze stosunku pracy – między byłym pracownikiem i byłym pracodawcą, w związku z zarzucanym stronie pozwanej mobbingiem, który jest instytucją prawa pracy, uregulowaną w Kodeksie pracy. W taki sposób sprawę potraktowały obydwie Sądy.

W sprawach z zakresu prawa pracy skarga kasacyjna jest dopuszczalna, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi co najmniej 10.000 zł (art. 398² § 1 k.p.c.). Ponieważ w prawomocnie zakończonej sprawie o odszkodowanie i zadośćuczynienia za mobbing wartość przedmiotu zaskarżenia wynosiła 72.000 zł, powódce przysługiwało uprawnienie do wniesienia skargi kasacyjnej, z którego jednak nie skorzystała. Nie wyjaśniła także w skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku, dlaczego nie wniosła skargi kasacyjnej.

Prowadzi to do wniosku, że skarżąca nie wykazała w jakikolwiek sposób,

że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe (art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.). Wymaganie wykazania tej przesłanki skargi jest spełnione, gdy skarżący przeprowadzi wywód prawny, z którego wynika, że ani skarga kasacyjna, ani skarga o wznowienie postępowania nie są w rozpoznawanej sprawie dopuszczalne albo z innych przyczyn nie mogą zostać skutecznie wniesione oraz że wzruszenie orzeczenia w drodze innych środków procesowych nie jest dopuszczalne lub zostało przeprowadzone w sposób nieskuteczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2006 r., III CNP 23/05, OSNC 2006 nr 7-8, poz. 140). Wywód prawny jest zbędny tylko wtedy, gdy skarżący dołączy do skargi odpisy orzeczeń dowodzących, że uruchomienie innych środków procesowych okazało się nieskuteczne. Skarżący musi zatem przedstawić w skardze te okoliczności w sposób wyczerpujący i niebudzący wątpliwości oraz dowieść ich istnienia i odpowiednio uzasadnić.

W rozpoznawanej sprawie pełnomocnik skarżącej poprzestał na stwierdzeniu, że ze względu na „ogólną wielkość dochodzonego roszczenia” nie było możliwości zaskarżenia wyroku w trybie skargi kasacyjnej. Takie stwierdzenie nie odpowiada obowiązującemu stanowi prawnemu. Można założyć, że reprezentujący skarżącą profesjonalny pełnomocnik uznał, iż skarga kasacyjna była niedopuszczalna z uwagi na treść art. 398² § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, w sprawach gospodarczych – niższa niż siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – niższa niż dziesięć tysięcy złotych.

Rozpatrywana sprawa mieści się niewątpliwie w kategorii spraw z zakresu prawa pracy. Zgodnie z art. 476 § 1 pkt 1 k.p.c., przez sprawy z zakresu prawa pracy rozumie się sprawy o roszczenia ze stosunku pracy lub z nim związane. Oznacza to, że możliwe było wniesienia skargi kasacyjnej od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego z 23 października 2015 r., a skarga kasacyjna była dopuszczalna według art. 398² § 1 k.p.c.

Skarżąca wystąpiła z powództwem o zapłatę zadośćuczynienia w kwocie 11.000 zł oraz odszkodowania w kwocie 61.000 zł. Wartość każdego z tych roszczeń z osobna oraz obu razem przekraczała 10.000 zł. Swoje roszczenia powódka wywodziła z dopuszczania się wobec niej przez pracodawcę mobbingu, tj. wynikały one ze stosunku pracy, ponieważ mobbing jest instytucją prawa pracy. W sprawach o roszczenia pieniężne podana kwota pieniężna stanowi wartość przedmiotu sporu, oraz odpowiednio (art. 368 § 2 k.p.c.) wartość przedmiotu zaskarżenia. Zaskarżając apelacją wyrok Sądu pierwszej instancji w całości, przesądzono o wartości przedmiotu zaskarżenia w kwocie czyniącej zadość wymaganiom dopuszczalności skargi kasacyjnej. Tym samym w rozpoznawanej sprawie skarga kasacyjna, zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c., była dopuszczalna. Skoro skarżąca możliwości tej nie wykorzystała i nie zaskarżyła wyroku Sądu Okręgowego niewątpliwie przysługującą jej – wbrew twierdzeniom jej pełnomocnika – skargą kasacyjną, w której mogła zakwestionować zgodność z prawem prawomocnego orzeczenia Sądu Okręgowego, a tym samym – ewentualnie – doprowadzić do jego zmiany lub uchylecia, to skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest niedopuszczalna.

Ponadto skarga nie spełnia wymagania przewidzianego w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że przewidziany w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. obowiązek uprawdopodobnienia wyrządzenia szkody polega na złożeniu przez skarżącego oświadczenia, że szkoda wystąpiła – ze wskazaniem jej rodzaju i rozmiaru – oraz uwiarygodnieniu tego oświadczenia przez powołanie i przedstawienie dowodów (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 11 sierpnia 2005 r., III CNP 4/05, OSNC 2006 nr 1, poz. 16 i z 13 grudnia 2005 r., I CNP 28/05, niepublikowane). Niezbędne jest przy tym przeprowadzenie wyводу wykazującego czas powstania szkody oraz związek przyczynowy między jej powstaniem a wydaniem zaskarżonego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05, Biuletyn SN 2006 nr 4, s. 10). Tymczasem pełnomocnik skarżącej ograniczył się do stwierdzenia, że poniesiona przez skarżącą szkoda stanowi „różnicę między otrzymanym świadczeniem z ubezpieczenia a wielkością ostatniego wynagrodzenia”. Oświadczenie to –

ogólnikowe i nieuprawdopodobnione wnioskami dowodowymi – nie może zostać uznane za spełniające wymaganie z art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 424⁸ § 2 k.p.c., odrzucił skargę jako niespełniającą wymagań konstrukcyjnych przewidzianych dla tego nadzwyczajnego środka prawnego oraz niedopuszczalną.

kc